ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 7ης Δεκεμβρίου 2000 *

Στην υπόθεση C-214/99,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Tampereen käräjäoikeus (Φινλανδία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Neste Markkinointi Oy

και

Yötuuli Ky κ.λπ.,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. Gulmann (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, Β. Σκουρή, J.-P. Puissochet, R. Schintgen και F. Macken, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η φινλανδική.

γενικός εισαγγελέας: N. Fennelly
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Neste Markkinointi Oy, εκπροσωπούμενη από τους T. Huopalainen και V. Ollikainen, varatuomareita,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις K. Rispal-Bellanger, υποδιευθύντρια στη διεύθυνση νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και R. Loosli-Surrans, chargé de mission στην ίδια διεύθυνση,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την K. Leivo, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Neste Markkinointi Oy, εκπροσωπουμένης από τους T. Huopalainen και V. Ollikainen, της Γαλλικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπουμένης από τη R. Loosli-Surrans, και της Επιτροπής, εκπροσωπουμένης από τους E. Paasivirta και M. Erhart, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας, κατά τη συνεδρίαση της 18ης Μαΐου 2000,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 6ης Ιουλίου 2000,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με απόφαση της 1ης Ιουνίου 1999, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 7 Ιουνίου 1999, το Tampereen käräjäoikeus υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, ένα προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ).

2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ Neste Markkinointi Oy (στο εξής: Neste) και Yötuuli Ky (στο εξής: Yötuuli) και των ομορρύθμων εταίρων της τελευταίας αυτής εταιρίας σχετικά με συμφωνία αφορώσα πρατήρια υγρών καυσίμων.

Η διαφορά της κύριας δίκης

3 Το 1986 οι εταιρίες φινλανδικού δικαίου Yötuuli και Kesoil Oy συνήψαν σύμβαση συνεργασίας και διανομής (στο εξής: σύμβαση), ισχύουσα από τις 7 Οκτωβρίου 1986, με την οποία η πρώτη προσχωρούσε στην αλυσίδα διανομής της δεύτερης, αγοράζοντας και πωλώντας μέσω των πρατηρίων καυσίμων της αποκλειστικά πετρελαϊκά προϊόντα και άλλα ειδικά προϊόντα που διαθέτει στο εμπόριο η τελευταία αυτή εταιρία.

4 Η σύμβαση συνήφθη για διάρκεια δέκα ετών. Προέβλεπε ότι, μετά το πέρας της περιόδου αυτής, η εταιρία Yötuuli μπορούσε να καταγγείλει τη σύμβαση με τροποποίηση ενός έτους.

5 Στις 31 Δεκεμβρίου 1995, η Kesoil Oy απορροφήθηκε από μία άλλη εταιρία η οποία, με τη σειρά της, συγχωνεύθηκε με δύο περαιτέρω εταιρίες δημιουργώντας την εταιρία Neste, η οποία κατέστη με τον τρόπο αυτό αντισυμβαλλόμενη στη σχετική σύμβαση.

6 Με συστημένη επιστολή της 23ης Ιουνίου 1998, η Yötuuli κοινοποίησε στη Neste την απόφασή της να παύσει τις εκ μέρους της αγορές καυσίμων από την τελευταία αυτή εταιρία από 1ης Ιουλίου 1998.

7 Η Neste απέσυρε τον εξοπλισμό πρατηρίων που της ανήκε, ασκώντας στη συνέχεια αγωγή ενώπιον του Tampereen käräjäoikeus κατά της Yötuuli και των υπευθύνων ομορρύθμων εταίρων της, ζητώντας αποζημίωση για τη ζημία που θεωρεί ότι υπέστη λόγω της καταγγελίας της συμβάσεως χωρίς τήρηση της σχετικής ενιαύσιας προθεσμίας.

8 Ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου οι εναγόμενοι ζήτησαν την απόρριψη της αγωγής, με την αιτιολογία ότι η σύμβαση που αφορούσε τη συμφωνία αποκλειστικής προμηθείας αντιβαίνει προς το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, οπότε είναι αυτοδικαίως άκυρη κατ' εφαρμογήν της παραγράφου 2 της διατάξεως αυτής.

9 Η Neste υποστηρίζει, αντιθέτως, ότι η ως άνω σύμβαση δεν αντιβαίνει προς το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

10 Το αιτούν δικαστήριο σημειώνει ότι από τη διαφορά ανακύπτει ζήτημα ερμηνείας και εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφοι 1 και 2, της Συνθήκης. Κατά το δικα-

στήριο αυτό, από τη διαφορά ανακύπτει επίσης ζήτημα ερμηνείας και εφαρμογής των άρθρων 10 και 12 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1984/83 της Επιτροπής, της 22ας Ιουνίου 1983, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών αποκλειστικής προμηθείας (ΕΕ L 173, σ. 5). Συγκεκριμένα, η ενάγουσα διατείνεται ενώπιον του δικαστηρίου αυτού ότι το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης δεν έχει εφαρμογή σε σύμβαση συναφθείσα δυνάμει του άρθρου 10 του εν λόγω κανονισμού, διότι δεν πρόκειται για σύμβαση αορίστου χρόνου υπό την έννοια του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του προαναφερθέντος κανονισμού, ενώ οι εναγόμενοι υποστηρίζουν το αντίθετο, προβάλλοντας τον ισχυρισμό ότι η σύμβαση πρέπει να θεωρηθεί ως αορίστου χρόνου, καθόσον η ισχύς της παρατάθηκε αυτομάτως μετά την πάροδο δεκαετίας.

11 Το ως άνω δικαστήριο διευκρινίζει ωστόσο ότι το προδικαστικό ερώτημα αφορά μόνον την ερμηνεία του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

12 Συναφώς, επικαλείται τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 12ης Δεκεμβρίου 1967, 23/67, Brasserie de Haecht (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 629), και της 28ης Φεβρουαρίου 1991, C-234/89, Δηλιμίτης (Συλλογή 1991, σ. I-935), που εκδόθηκαν σχετικά με συμβάσεις αποκλειστικής προμηθείας μπύρας.

13 Από τις σκέψεις 19 έως 27, ειδικότερα, της προαναφερθείσας αποφάσεως Δηλιμίτης, το αιτούν δικαστήριο συνάγει ότι η εφαρμογή της απαγορεύσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης απαιτεί, καταρχάς, όπως η σύμβαση, λαμβανομένου υπόψη του οικονομικού και νομικού πλαισίου στο οποίο αυτή εντάσσεται, να καθιστά δυσχερέστερη την πρόσβαση στην αγορά ή την αύξηση μεριδίου της αγοράς. Προς τούτο, πρέπει να ληφθεί υπόψη το ότι η σύμβαση αυτή αποτελεί μέρος μιας δέσμης ομοειδών συμφωνιών που έχουν σωρευτική επίπτωση στον ανταγωνισμό. Εντούτοις, η εφαρμογή της απαγορεύσεως προϋποθέτει επίσης ότι η οικεία σύμβαση έχει σημαντικές επιπτώσεις στη στεγανοποίηση της αγοράς που επιτυγχάνεται μέσω του δικτύου. Επ' αυτού, η έκταση των επιπτώσεων μιας συγκεκριμένης συμβάσεως εξαρτάται από τη θέση των συμβαλλομένων στην οικεία αγορά και από τη διάρκειά της.

14 Το εθνικό δικαστήριο διαπιστώνει ότι μια σύμβαση όπως αυτή που αποτελεί το αντικείμενο της ενώπιόν του διαφοράς, εξεταζόμενη σε σχέση με άλλες ομοειδείς συμβάσεις από πλευράς της διαρκείας τους, δεν φαίνεται ότι έχει σημαντικές επιπτώσεις στη στεγανοποίηση της αγοράς καυσίμων. Κατά το δικαστήριο αυτό, συμβάσεις ορισμένου χρόνου συναπτόμενες για πολλά έτη περιορίζουν πολύ περισσότερο την πρόσβαση στην αγορά έναντι εκείνων οι οποίες μπορούν να καταγγελθούν οποτεδήποτε, τηρουμένης μιας σύντομης σχετικής προθεσμίας καταγγελίας. Επομένως, δεν είναι αυθαίρετος ο διαχωρισμός τους, έτσι ώστε να επιβάλλεται μόνο στην πρώτη κατηγορία συμβάσεων και όχι στη δεύτερη η απαγόρευση που στηρίζεται στο σωρευτικό αποτέλεσμα του δικτύου όταν οι συμβάσεις της δεύτερης κατηγορίας αποτελούν ένα ελάχιστο μόνον ποσοστό των συμβάσεων ενός και του αυτού προμηθευτή, οι οποίες συμβάλλουν σημαντικά στη δημιουργία σωρευτικού αποτελέσματος.

15 Επομένως, το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι οι εναγόμενοι όφειλαν να τηρήσουν την προθεσμία καταγγελίας.

16 Εντούτοις, διαπιστώνει ότι το κοινοτικό δίκαιο δεν στερείται ασαφείας στον εξεταζόμενο τομέα και διερωτάται αν η λύση στην οποία το οδηγεί η εξέταση της προαναφερθείσας αποφάσεως Δηλιμίτης αντιβαίνει προς την αρχή της ασφαλείας δικαίου.

17 Σημειώνει ότι το Πρωτοδικείο έκρινε σχετικά με συμβάσεις αποκλειστικής προμηθείας παγωτών, με την απόφαση της 8ης Ιουνίου 1995, T-7/93, Langnese-Iglo κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-1533), ότι, για την εκτιμήση της συμβολής των επίδικων συμφωνιών σε ένα ενδεχόμενο σωρευτικό αποτέλεσμα, δεν είναι δυνατή η κατάτμηση του δικτύου των συμβάσεων ενός και του αυτού παραγωγού προς περιορισμό της απαγορεύσεως στις συμβάσεις εκείνες οι οποίες έχουν σημαντικό αποτέλεσμα, καθόσον η εκτίμηση πρέπει να πραγματοποιείται, για κάθε παραγωγό, όσον αφορά το σύνολο των ατομικών συμβάσεων που συνθέτουν το δίκτυό του.

18 Προσθέτει ότι το Πρωτοδικείο, με την απόφαση της 8ης Ιουνίου 1995, T-9/93, Schöller κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-1611), που αφορούσε επίσης συμβά-

σεις αποκλειστικής προμηθείας παγωτών, δεν αποφάνθηκε ρητά επί του ισχυρισμού της ενάγουσας εταιρίας ότι η Επιτροπή δεν είχε λάβει επαρκώς υπόψη τη σχετικά βραχεία διάρκεια των συμφωνιών, οι οποίες μπορούσαν να καταγγελθούν στο τέλος κάθε ημερολογιακού έτους μετά την πάροδο διετίας από της ενάρξεως της ισχύος τους.

19 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tampereen käräjäoikeus αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει εφαρμογή η κατά το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων απαγόρευση σε συμφωνίες αποκλειστικής προμηθείας που συνάπτει ένας προμηθευτής, τις οποίες ο αντισυμβαλλόμενός του λιανοπωλητής μπορεί να καταγγείλει με τήρηση προθεσμίας ενός έτους, όταν όλες οι συμφωνίες αποκλειστικής προμηθείας που συνάπτει ο εν λόγω προμηθευτής, είτε μεμονωμένα είτε λόγω της εντάξεώς τους στο πλαίσιο δέσμης ομοειδών συμφωνιών τις οποίες συνάπτουν όλοι οι προμηθευτές, έχουν σημαντικές επιπτώσεις όσον αφορά τη στεγανοποίηση των αγορών, εφόσον όμως οι παρόμοιες με την υπό κρίση συμφωνίες αντιπροσωπεύουν μόνον ένα πολύ μικρό ποσοστό του συνόλου των συμφωνιών αποκλειστικής προμηθείας που συνάπτονται με τον ίδιο προμηθευτή, οι περισσότερες από τις οποίες είναι συμφωνίες ορισμένου χρόνου για διάστημα ανώτερο του έτους;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

20 Η Neste υποστηρίζει ότι, έναντι του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, η σύμβαση η οποία μπορεί να καταγγελθεί οποτεδήποτε με τήρηση προθεσμίας ενός έτους πρέπει να διακρίνεται από τις άλλες συμβάσεις της οι οποίες συνάπτονται για διάρκεια πολλών ετών. Πράγματι, η διάρκεια μιας συμβάσεως έχει κεφαλαιώδη

σημασία για την εκτίμηση της ελευθερίας δράσεως που παρέχεται στον αντισυμβαλλόμενο, ο οποίος δεσμεύεται με υποχρέωση αποκλειστικής προμηθείας, πράγμα το οποίο επιβεβαιώνει η σκέψη 26 της προαναφερθείσας αποφάσεως Δηλιμίτης. Συναφώς, προθεσμία καταγγελίας ενός έτους παρέχει, υπό εύλογες συνθήκες, σε κάθε έναν από τους συμβαλλομένους τη δυνατότητα να προετοιμαστεί για μια αλλαγή του εμπορικού σήματος και διευκολύνει ιδίως τον λιανοπωλητή να προβεί στις αναγκαίες μεταβολές αφού αποφασίσει να αλλάξει την εταιρία πετρελαιοειδών με την οποία συνεργάζεται. Έτσι, η σύμβαση δεν συνιστά εμπορική δέσμευση για τον αντισυμβαλλόμενο του προμηθευτή.

21 Επομένως, πρέπει να εκτιμώνται διαφορετικά, έναντι του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, οι συμβάσεις τις οποίες συνάπτει ο ίδιος προμηθευτής για το ίδιο προϊόν, πλην όμως οι οποίες περιλαμβάνουν διαφορετικούς όρους.

22 Η Neste υποστηρίζει, εξάλλου, ότι οι συμβάσεις όπως οι επίμαχες στην υπόθεση της κύριας δίκης τις οποίες συνήψε, ακόμα και αν εξετασθούν σωρευτικά, επηρέασαν ελάχιστα τις συνθήκες ανταγωνισμού στην αγορά των καυσίμων, δεδομένου ότι ο αριθμός τους ανερχόταν συνολικά σε 27 τον Ιούλιο του 1998. Επομένως, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της απαγορεύσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

23 Η Γαλλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι δεν είναι καθόλου δικαιολογημένη η κατάτμηση των δικτύων ενός και του αυτού προμηθευτή σε συνάρτηση με τη διάρκεια μιας ομάδας συμβάσεων, με σκοπό τη διαφοροποίηση ανάλογα με τον αριθμό των συμβάσεων αυτών. Μια τέτοια διάκριση θα ήταν περίπλοκη ή και δυσχερώς εφαρμοστέα σε ορισμένες περιπτώσεις.

24 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, όταν ένας προμηθευτής δημιουργεί ένα δίκτυο ομοειδών συμβάσεων, η επίπτωση του δικτύου αυτού επί του ανταγωνισμού πρέπει να

εξετάζεται συνολικά. Αν οι εν λόγω συμβάσεις περιορίζουν, στο σύνολό τους, τον ανταγωνισμό, είναι όλες αντίθετες προς το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Ο διαχωρισμός των συμβάσεων ή των ομάδων συμβάσεων αποκλειστικής προμηθείας ανάλογα με το αν αυτές είναι «αμελητέες» ή όχι είναι αναπόφευκτα αυθαίρετος. Τούτο έχει γίνει ρητά δεκτό από το Πρωτοδικείο με τις σκέψεις 129 και 95, αντιστοίχως, των προαναφερθεισών αποφάσεων Langnese-Iglo κατά Επιτροπής και Schöller κατά Επιτροπής.

25 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, ναι μεν σκοπός των συμφωνιών αποκλειστικής προμηθείας δεν είναι ο περιορισμός του ανταγωνισμού κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, πρέπει όμως να εξετάζεται αν το αποτέλεσμά τους συνίσταται στην παρακώλυση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού. Για την εκτίμηση των αποτελεσμάτων μιας συμφωνίας αποκλειστικής προμηθείας πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το οικονομικό και το νομικό πλαίσιο εντός του οποίου αυτή εντάσσεται και εντός του οποίου μπορεί να συμβάλει, μαζί με άλλες συμφωνίες, στην πρόκληση σωρευτικού αποτελέσματος επί της λειτουργίας του ανταγωνισμού. Κατά συνέπεια, πρέπει να εξετάζονται τα αποτελέσματα που συνεπάγεται μια τέτοια σύμβαση, σε συνδυασμό με άλλες ομοειδείς συμβάσεις, επί των δυνατοτήτων των εγχωρίων ανταγωνιστών ή των ανταγωνιστών από τα άλλα κράτη μέλη να διεισδύσουν στην αγορά που λαμβάνεται υπόψη ή να αυξήσουν το μερίδιο της αγοράς που ελέγχουν (προαναφερθείσα απόφαση Δηλιμίτης, σκέψεις 13 έως 15).

26 Συναφώς, πρέπει να εξεταστεί η φύση και η σημασία του συνόλου των ομοειδών συμβάσεων δυνάμει των οποίων σημαντικός αριθμός σημείων πωλήσεως συνδέεται με διαφόρους προμηθευτές και να ληφθούν υπόψη, μεταξύ των άλλων στοιχείων του οικονομικού και νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται οι ως άνω συμβάσεις, εκείνα τα οποία καθορίζουν τις δυνατότητες προσβάσεως στην αγορά που λαμβάνεται υπόψη. Στο σημείο αυτό πρέπει να εξεταστεί αν ένας νέος ανταγωνιστής έχει πραγματικές και συγκεκριμένες δυνατότητες να διεισδύσει στο δίκτυο των συμβάσεων. Πρέπει να ληφθούν υπόψη επίσης οι συνθήκες υπό τις οποίες λειτουργεί ο ανταγωνισμός στη σχετική αγορά (προαναφερθείσα απόφαση Δηλιμίτης, σκέψεις 21 και 22).

27 Αν από την εξέταση του συνόλου των ομοειδών συμβάσεων προκύψει ότι η διείσδυση στη σχετική αγορά είναι δυσχερής, πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον οι συμ-

βάσεις που συνάπτει ο προμηθευτής συντελούν στη δημιουργία του σωρευτικού αποτελέσματος του εν λόγω συνόλου συμβάσεων. Η ευθύνη για τη στεγανοποίηση αυτή της αγοράς βαρύνει, σύμφωνα με τους κοινοτικούς κανόνες περί ανταγωνισμού, τους προμηθευτές που συμβάλλουν σημαντικά στο αποτέλεσμα αυτό. Κατά συνέπεια, δεν ισχύει η απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης για τις συμβάσεις που συνάπτουν προμηθευτές των οποίων η συμβολή στο σωρευτικό αυτό αποτέλεσμα είναι ασήμαντη. Για την εκτίμηση του βαθμού στον οποίο οι συμβάσεις που συνάπτει ένας προμηθευτής συντελούν στην παραγωγή του προαναφερθέντος σωρευτικού αποτελέσματος της παρεμβολής εμποδίων, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η θέση των συμβαλλομένων εντός της αγοράς. Η συμβολή αυτή εξαρτάται, επιπλέον, και από τη διάρκεια των ως άνω συμβάσεων. Αν η διάρκεια αυτή είναι προφανώς υπερβολική σε σχέση με τη μέση διάρκεια των συμβάσεων προμηθείας που συνάπτονται γενικά εντός της σχετικής αγοράς, τότε για την ατομική σύμβαση ισχύει η απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης (προαναφερθείσα απόφαση Δηλιμίτης, σκέψεις 24 έως 26).

28 Στην απόφαση περί υποβολής προδικαστικού ερωτήματος, το εθνικό δικαστήριο διαπίστωσε ότι η σύμβαση αποτελεί μέρος ενός δικτύου συμφωνιών αποκλειστικής προμηθείας οι οποίες στεγανοποιούν το μεγαλύτερο τμήμα της αγοράς καυσίμων.

29 Επιπλέον, κατά τις ενδείξεις που του παρασχέθηκαν, οι οποίες δεν αμφισβητήθηκαν κατά τη διαδικασία της κύριας δίκης:

— ο αριθμός των πρατηρίων καυσίμων που συνδέονται με τη Neste με σύμβαση όπως η επίμαχη ανερχόταν, την 1η Ιουλίου 1998, σε 27, επί συνόλου 573 πρατηρίων καυσίμων που συνθέτουν το δίκτυο του εν λόγω προμηθευτή, ήτοι ποσοστό μικρότερο του 5 % του συνόλου, ή ακόμη 1,5 % των 1 799 πρατηρίων καυσίμων που βρίσκονται στη Φινλανδία·

— τα προαναφερθέντα 27 πρατήρια καυσίμων καλύπτουν το 8 % των πωλήσεων βενζίνης και το 10,48 % των πωλήσεων πετρελαίου κινήσεως του δικτύου της Neste, ή ακόμη το 2,48 % των πωλήσεων βενζίνης και το 1,07 % των πωλήσεων πετρελαίου που πραγματοποιούνται στο σύνολο της Φινλανδικής επικράτειας·

— σημαντικό μέρος των συμβάσεων που συνάπτει η Neste με άλλους μεταπωλητές τροποποιήθηκε έτσι ώστε να καλύπτεται από τον κανονισμό 1984/83 ή εξαιρείτο ήδη δυνάμει του άρθρου 12, παράγραφος 2, του ως άνω κανονισμού.

30 Με το προδικαστικό του ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ερωτά στην ουσία αν οι συμβάσεις προμηθείας καυσίμων οι οποίες μπορούν να καταγγελθούν οποτεδήποτε με προειδοποίηση ενός έτους μπορούν να θεωρηθούν, υπό τις πραγματικές περιστάσεις που χαρακτηρίζουν την αγορά της διανομής καυσίμων στη Φινλανδία, ότι έχουν αμελητέα συμβολή στη δημιουργία του σωρευτικού αποτελέσματος της στεγανοποιήσεως της αγοράς αυτής, οπότε δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της απαγορεύσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, έστω και αν περιλαμβάνονται σ' ένα σύνολο συμβάσεων που συνάπτει ο ίδιος προμηθευτής οι οποίες, γενικά, συμβάλλουν σημαντικά στην εν λόγω στεγανοποίηση.

31 Η Neste και η Γαλλική Κυβέρνηση υπογραμμίζουν ορθά ότι μια σύμβαση αποκλειστικής προμηθείας καυσίμων διαφέρει σημαντικά σε ένα σημείο από μια σύμβαση αποκλειστικής προμηθείας άλλων προϊόντων, όπως η μπύρα ή τα παγωτά, καθόσον, από αυστηρά υλική άποψη, από κάθε συγκεκριμένο πρατήριο καυσίμων πωλούνται καύσιμα μιας μόνον εταιρίας.

32 Από τη διαπίστωση αυτή προκύπτει ότι, για το επίμαχο στην υπόθεση της κύριας δίκης είδος συμβάσεως, το ουσιαστικό στοιχείο για τον προμηθευτή δεν είναι τόσο η ρήτρα αποκλειστικότητας, αυτή καθαυτή, όσο η διάρκεια της υποχρεώσεως προμηθείας την οποία αναλαμβάνει ο μεταπωλητής, καθώς και το ότι η εν λόγω διάρκεια αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τη στεγανοποίηση της αγοράς.

33 Συναφώς, πρέπει να γίνει δεκτό, όπως προτείνει το αιτούν δικαστήριο, ότι οι συμβάσεις ορισμένου χρόνου που συνάπτονται για πολλά έτη μπορούν να περιορίσουν περισσότερο την πρόσβαση στην αγορά έναντι εκείνων οι οποίες μπορούν να καταγγελθούν οποτεδήποτε με τήρηση βραχείας προθεσμίας.

34 Στον τομέα των συμφωνιών που αφορούν πρατήρια καυσίμων, οι υποχρεώσεις τις οποίες αναλαμβάνει ο προμηθευτής είναι, γενικά, σημαντικές όσον αφορά την επένδυση στην οποία πρόκειται να προβεί προκειμένου να προσαρμοστεί το σημείο πωλήσεως προς την εικόνα της οικείας εταιρίας καυσίμων. Επομένως, αλλαγή του προμηθευτή προϋποθέτει τις περισσότερες φορές, από τεχνικής απόψεως, την παρόδο ορισμένου χρόνου.

35 Λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτέρων αυτών στοιχείων, προθεσμία καταγγελίας ενός έτους είναι ικανή να διαφυλάξει εύλογα τα οικονομικά και νομικά συμφέροντα καθενός των συμβαλλομένων και να ελαχιστοποιήσει τον περιορισμό που επιφέρει η σύμβαση στον ανταγωνισμό εντός της αγοράς της διανομής καυσίμων.

36 Υπό τις συνθήκες αυτές, όταν οι συμβάσεις που μπορούν να καταγγελθούν οποτεδήποτε με προειδοποιήση ενός έτους αποτελούν, όπως στη διαφορά της κύριας δίκης, ένα ελάχιστο ποσοστό του συνόλου των συμφωνιών αποκλειστικής προμηθείας που συνάπτει ο ίδιος προμηθευτής, πρέπει να θεωρηθεί ότι συμβάλλουν ελάχιστα στη δημιουργία σωρευτικού αποτελέσματος υπό την έννοια της προαναφερθείσας αποφάσεως Δηλιμίτης, οπότε δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της απαγορεύσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

37 Το γεγονός ότι γίνεται, όλως εξαιρετικώς, κατάτμηση του δικτύου ενός και του αυτού προμηθευτή δεν είναι προϊόν αυθαίρετης εκτιμήσεως και δεν προσβάλλει την αρχή της ασφαλείας δικαίου. Πράγματι, η εν λόγω κατάτμηση προκύπτει από συγκεκριμένη εκτίμηση της θέσεως του ενδιαφερόμενου επιχειρηματία στην αγορά που λαμβάνεται υπόψη, ενώ η εκτίμηση αυτή αποσκοπεί, με βάση ένα αντικειμενικό κριτήριο που είναι ιδιαίτερα λυσιτελές, καθόσον λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες της αγοράς αυτής, στον περιορισμό του ενδεχομένου να θεωρηθούν άκυρες μόνον οι συμβάσεις ενός προμηθευτή οι οποίες συμβάλλουν σημαντικά, στο σύνολό τους, στη δημιουργία του σωρευτικού αποτελέσματος της στεγανοποιήσεως της αγοράς.

38 Σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς που προβάλλει η Επιτροπή με τις παρατηρήσεις της, η λύση αυτή δεν αντιβαίνει προς την προαναφερθείσα απόφαση Δηλιμίτης. Ναι μεν με τις σκέψεις 25 και 26 της αποφάσεως αυτής διευκρινίστηκαν, στο πλαίσιο της εξετασθείσας τότε υποθέσεως, τα κριτήρια εκτιμήσεως της σημασίας της συμβολής στο σωρευτικό αποτέλεσμα της στεγανοποιήσεως της σχετικής αγοράς των «συμβάσεων», χωρίς άλλη επεξήγηση, ενός και του ιδίου προμηθευτή, δεν αποκλείστηκε όμως η δυνατότητα επιλεκτικής εκτιμήσεως της συμβολής αυτής σε συνάρτηση με τις διάφορες κατηγορίες συμβάσεων τις οποίες μπορεί να έχει συνάψει ένας συγκεκριμένος προμηθευτής.

39 Επομένως, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η επιβαλλόμενη από το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης απαγόρευση δεν εφαρμόζεται σε συμφωνία αποκλειστικής προμηθείας που συνάπτει προμηθευτής καυσίμων, την οποία ο μεταπωλητής έχει τη δυνατότητα να καταγγείλει οποτεδήποτε με προειδοποίηση ενός έτους, όταν όλες οι συμφωνίες αποκλειστικής προμηθείας που συνάπτει ο εν λόγω προμηθευτής, εξεταζόμενες είτε μεμονωμένα είτε συνολικά, λόγω της εντάξεώς τους στο πλαίσιο δέσμης ομοειδών συμφωνιών τις οποίες συνάπτουν όλοι οι προμηθευτές, έχουν σημαντικές επιπτώσεις στη στεγανοποίηση της αγοράς, εφόσον όμως οι παρόμοιες με την επίμαχη στην κύρια δίκη συμφωνίες αντιπροσωπεύουν ένα πολύ μικρό ποσοστό του συνόλου των συμφωνιών αποκλειστικής προμηθείας που συνάπτονται με την ίδιο προμηθευτή όσον αφορά τη διάρκεια της ισχύος τους, οι περισσότερες από τις οποίες είναι συμβάσεις ορισμένου χρόνου συναπτόμενες για διάστημα άνω του έτους.

Επί των δικαστικών εξόδων

40 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Γαλλική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με διάταξη της 1ης Ιουνίου 1999 το Tampereen käräjäoikeus, αποφαίνεται:

Η επιβαλλόμενη από το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ) απαγόρευση δεν εφαρμόζεται σε συμφωνία αποκλειστικής προμηθείας που συνάπτει προμηθευτής καυσίμων, την οποία ο μεταπωλητής έχει τη δυνατότητα να καταγγείλει οποτεδήποτε με προειδοποίηση ενός έτους, όταν όλες οι συμφωνίες αποκλειστικής προμηθείας που συνάπτει ο εν λόγω προμηθευτής, εξεταζόμενες είτε μεμονωμένα είτε συνολικά, λόγω της εντάξεώς τους στο πλαίσιο δέσμης ομοειδών συμφωνιών τις οποίες συνάπτουν όλοι οι προμηθευτές, έχουν σημαντικές επιπτώσεις στη στεγανοποίηση της αγοράς, εφόσον όμως οι παρόμοιες με την επίμαχη στην κύρια δίκη συμφωνίες αντιπροσωπεύουν ένα πολύ μικρό ποσοστό του συνόλου των συμφωνιών αποκλειστικής προμηθείας που συνάπτονται με την ίδιο προμηθευτή όσον αφορά τη διάρκεια της ισχύος τους, οι περισσότερες από τις οποίες είναι συμβάσεις ορισμένου χρόνου συναπτόμενες για διάστημα άνω του έτους.

Gulmann Σκουρής Puissochet

Schintgen Macken

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 7 Δεκεμβρίου 2000.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

C. Gulmann